

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitulvm XXX. In causis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

CAPITVLVM XXX.

In causis.

PARAPHRASIS.

tuli parte omni iure irrita fuit, ideòq; conualefcere non potuit; maximè post appellationem interpositam.

NOTANDVM III. Electio, quæ omni iure statim ab initio penitus irrita fuit, dicitur interdum irritari, siue cassari, id est, irrita & cassa declarari. Ita apertè colligitur ex hoc c. in fine, ver. irritandam, & ex c. bonæ 36. & duobus seqq. hoc tit. Eodèmq; modo Gl. in c. cum inter 16. hoc tit. ver. cassata; eam vocem interpretatur, id est, *cassa nunciata*.

QVÆRITVR. Quid sentiendum de posteriore electione facta à Cantore & socijs eius, num etiam ea ipso iure irrita fuerit? Affirmandum est; eiusque rei duæ causæ afferri solent, quarum vtraque bona est. Prima, quia etiam posterior electio celebrata fuit à minore Capituli parte, posteaquam Decanus cum fautoribus suis, ijsq; qui postea ad eorundem vota accesserunt, in domos suas abierunt. Imò, tamen pars maior fuisset, sed non duæ Capituli partes, non potuissent, præsertim pendente appellatione, absque alijs ad electionem procedere, prout Abb. hic annotauit n. 8.

Dicit aliquis: Priores illi, Decanus videlicet & socij eius, minùs canonicè eligentes priuari fuerunt; consequenter tota eligendi facultas ad alios, quamuis numero pauciores, deuoluta fuit. Respondeo, non fuisse priuatos, cum non elegerint personam inhabilem, seu indignam: quamuis priuari potuerint, quòd contra formam canonicam elegerint, vt constat ex c. quia propter 42. hoc tit. iun. Gl. ver. priuentur, & c. quamquam 18. eod. tit. in 6.

Altera causa: Quia Cantor & socij eius Subdiaconum eligere præsumperunt, quem potius postulare debuerant; cum nondum emanàrit Innoc. III. Papæ constitutio c. à multis 9. de atat. & qualit. quòd licet Subdiaconum in episcopum eligere. Ita hic ex Hostiensis testatur Ioann. Andr. n. 32. c. istud ex dicto Innocentio publicatum fuisse anno octauo Pontificatus, at verò c. à multis, anno decimo. Quod etiam annotauit Abb. antiquus hic col. 2. & 3.

Vacante ecclesià Tholosanà, Canonici conuenientes duos ex ipsis elegerunt, qui compromitterent in quinque Capitulares, per quos, post præstitum iuramentum Episcopus eligeretur: ita, vt si concorditer vel eorum tres in personam, quæ idonea esset, consentirent, pro Episcopo absque contradictione reciperetur: Cum autem quinque ij compromissarij à reliquis in locum proprium secessissent, & concordare esse non possent, tres eorum Episcopus Conuennarum postulandum decreuerunt, & Capitulo proposuerunt: Sed alij duo tertìa abhinc die adiunctis sibi quibusdam paucis Capitularibus, Aggenensem Archidiaconum elegerunt. His ita Innocentio Papæ relatis ex vna parte, ex altera videlicet Archidiaconi parte, missi nunciij responderunt; Compromissarios, quia concordare inter se non erant, sed contentiosè clamauerint, adeòque Capitulo suspecti essent, per duos Canonicos eò destinatos, Apostolicà auctoritate à Capitulo inhibitos fuisse, ne procederent, sed ad Capitulum se conferrent, & cum alijs Fratribus siue Canonicis electionem peragerent: Huic reuocationi duo ex Compromissarijs obtemperantes ad Capitulum reuersos fuisse, alijs tribus non contradicentibus: qui licet & ipsi ad fores Capituli peruenerint, postea tamen recessisse. Cum autem Capitulares toto eo die aduentum ipsorum expectàssent, sequente die campanam, sicut moris est, ad congregandum Capitulum pulsari curàsse; tribus autem illis cum paucis complicitibus, se absentantibus, à Priore, cum maiore & sanione Capituli parte, suprà dictum Archidiaconum electum fuisse. In hac controuersia iudicauit Pontifex, cum postulatio Episcopi per eos facta fuisset, in quos totum Capitulum eligendi potestatem transtulerat, non potuisse

tuisse Capitulum, quando res integra non fuit, sed in tractatu iam processum ab electoribus, compromissum reuocare: Et ideo subsecutam Archidiaconi electione irritandam censet Pontifex, Mandat vero Abbatibus quibusdam, ut, si Conueniarum Episcopus utilem, & necessarium esse ad regimen ecclesie Tholosane cognoscerent, & tam scientiam, quam exemplo bono instructum, idoneumque ad hereses, quae in Tholosana ecclesia per antecedentium Praesulum negligentiam miserabiliter & damnabiliter pullularunt, extirpandas, ad dictam Tholosanam ecclesiam, propter utilitatem & urgentem necessitatem, transeundi licentiam tribuant.

SUMMARIUM.

1. Capitulares compromittere possunt, non tantum in personas certas, sed etiam incertas, ita ut unus pluresue deligantur, per quos compromissarii nominari debeant.
2. Ferme vsitatum est, ut compromissum fiat in personas impares numero potest tamen etiam in pares.
3. Ad valorem compromissi requiritur, ut omnes Capitulares consentiant.
4. Concorditer fieri non inusitate dicitur, quod fit ex maioris partis Capituli, vel alterius Collegij consensu.
5. Compromissarii constituti ad eligendum, possunt etiam postulare.
6. Electio Praelati de die, non nocte institui debet, nisi eiusdem necessitas cogat.
7. Compromissum reuocari non potest, si res integra non sit.
8. Neque reuocari, re adhuc integra, potest ab uno, vel minore parte Capitularium, alijs pluribus repugnantibus.
9. Scientia & rerum peritia requiritur non eadem ad quamlibet regendam ecclesiam, sed pro qualitate huius maior, minorue. Major, ubi heretici grassantur,

NOTANDUM I. Capitulares compromittere possunt non tantum in personas certas, sed etiam incertas; ita ut unus, pluresue deligantur, per quos compromissarii nominari debeant. Ita sumitur ex hoc c. in princ. Quia ratione etiam docent DD. in c. innotuit 12. de arbitris, quod partes litigantes non tantum per se ipsos arbitros, vel arbitros constituere possint, sed etiam eligere aliquem, per quem arbitri ipsi designentur.

NOTANDUM II. Ferme vsitatum est, ut compromissum fiat in personas impares numero; quod id expeditius sit ad suffragiorum maioritatem, sicuti hic apparet, & in c. cum dilectus 32. c. cum in iure 33. hoc tit. Compromitti tamen etiam potest in numerum parem, sicuti apparet in c. cum in veteri 52. eod. tit. ubi in sex personis compromissum est. Habentur haec l. Item l. 19. §. Principaliter, ff. de arbitris.

NOTANDUM III. Ad vim & valorem compromissi requiritur, ut omnes Capitulares consentiant, uti ex hoc c. colligitur, ver. singulis, & docui supra in cap. cum Vintoniensis not. 2. quod quilibet contradicere possit, ne fiat compromissum; Sed quid si unus, vel pauci expresse non consentiant, nec contradicant, cum possent contradicere, num taciturnitas pro consensu reputabitur? Negat Abb. hic num. 3. quod res sit magni praedicii: Sed non satis intelligo magnitudinem praedicii, si pars maior, potior, & sanior, nemine contradicente, iudicet utile fore, si in aliquos compromittatur. Et ideo contrarium censeo probabile. Videri possunt quae docui lib. 1. Theol. moral. tr. 2. cap. 3. n. 3.

NOTANDUM IV. Proprie & stricte loquendo, concorditer fieri dicitur, in quo omnes consentiunt, prout hic apparet, in princ. c. & annotauit Gl. in c. cupientes 16. ver. concordem hoc tit. in 6. Latius tamen & non inusitate concorditer fieri etiam dicitur, quod fit ex maioris partis Capituli, alteriusue Collegij consensu, si pars minor iustam contradicendi causam non habeat, uti constat ex cap. 1. iun. Gloss. in notandis.

dis, de ijs quæ sunt à maiore parte Capituli, & admonet Gl. in c. vbi periculum 3. hoc tit. in 6. Et hæc acceptio plerumque preferenda, nisi ex adiunctis aliud colligi debeat, vt si requiratur *plena concordia*, secundum Gl. margin. in cit. c. vbi periculum.

5 NOTANDVM V. Si constituentur compromissarij ad eligendum, possunt ij etiam postulare. Ita hic habetur, & tradit. Gl. recepta ver. postulatio, & habetur in c. quod translationem 11. iun. Gl. ver. liberam, de renunc. Nam electio & postulatio, tanquam ad vnum finem tendentia, in iure æquiparantur.

6 NOTANDVM VI. Electio Prælati non de nocte, sed de die institui debet. Ita colligitur ex hoc c. quando dicitur, Capitulares cum tota die expectassent, electione in diem sequentem distulisse. Id quæ ex communi doct. Gl. in c. vn. ver. occulta, vt ecclesiastica beneficia sine diminut. conferantur, ibid. Abb. n. 8. Nauar. in consil. 8. hoc tit. Rodriq. tom. 2. regul. q. 52. a. 15. imò Gl. cit. quam multi sequuntur, existimant electionem instituentem secundum formam c. quia propter, irritam fore, si de nocte celebrata sit: Verum cum hæc pœna nullibi expressa legatur, arbitror rescindi posse, tanquam non canonice factam. Sed excipi debet cum Rodriq. cit. loco, nisi euidentis necessitas cogat, electionem de nocte celebrari: nam necessitas legi non subiacet, c. 2. de obseru. ieiunij: Tum verò luminaria adhiberi debent, vt fraudis suspicio absit: Idemque pari ratione sentiendum de actibus iudicialibus, & aliis publicis: suspecta enim sunt, si fiunt de nocte, seu in tenebris, vt docent DD. cum supra cit. Gl. in ver. occulta. Adde his, cum Ioanne Andr. in c. quod sicut n. 8. hoc tit. si electio de die cœpta in vesperam protrahatur, & cum solis luce absolui non possit, proximæ sequente die peragendam esse, dummodo graue periculum in mora non sit.

7 NOTANDVM VII. Compromissum reuocari non potest, si res integra non sit; scilicet, si res adhuc integra est. Hæc est præcipue intentio huius c. responsio. Prior autem eius pars ostenditur in *textu*, quia per

compromissum, totum Capitulum, nemine contradicente, vt supra explicatum, eligendi facultatem pro ea vice in alios transtulit; ergo permittendum non est, saltem cum res integra non est, sed potestas commissæ quasi radicata in compromissarijs. Videri hic potest Innocent. n. 4. & n. 6. vbi etiam explicat, quando res non integra dicatur, si videl. Compromissarij ad substantialia seu per se ad electionem pertinentia processerint, tractantes inter se, siue nominantes aliquem tanquam idoneum ad prælaturam: Sin autem solemnitas præparatoria duntaxat, v. g. Missa de Spiritu sancto antecesserit; vel, etiam Capitulum, aliudue conclaue electionis causa ingressi fuerint compromissarij, sed nondum tractare cœperint, res adhuc integra censetur.

Posterior autem pars traditi notandi colligitur ex hoc c. per sensum contrarium, & ratio assignari potest; quia antequam commissarij commissæ, ac veluti delegata sibi potestate vti incipiant, non censetur ea in illos efficaciter transiisse, aut in ipsis esse fundata, argum. c. quamuis 6. de offic. delegati in 6, vbi hoc idem dicitur de subdelegato, cui potestas iudicandi in totum commissæ fuit.

Verum distinguere hic oportet cum Gl. ver. cum res non esset, Innocent. cit. n. 4. Ioan. Andr. n. 3. Anton. n. 34. Abb. n. 11. Vel enim compromissum ita fit, vt habeat rationem commissionis, delegationis, & cuiusdam mandati, eligendi nomine totius Capituli, in publicam ecclesiæ vtilitatem; tum vera est tradita doctrina: cum id sit proprium commissioni, seu mandato, vt re integra reuocari possit, §. re cœtè, Instit. de mandato. Vel compromissum fit in gratiam ipsorum compromissarij, in quos Capitulares pro ea vice ius eligendi liberaliter transferre voluerunt, tum reuocari non potest, etiam si res integra sit: quia habet rationem alicuius donationis, quæ postquam acceptata fuit, perfecta & irrevocabilis censetur, l. siue 17. C. de donat. Monent verò Ioan. Andr. & Anton. cit. locis, quòd in dubio existimandum magis sit, compromissum priore modo, non posteriore fa-

etum fuisse, videl. ob ecclesie utilitatem, non præcipue ob compromissariorum commodum, vel honorem.

Adde, ex Innoc. hic cit. n. 6. si electio effectum consecuta non est, quia electus acceptare noluit; aut si Compromissarij tractatum de aliqua persona instituisent, sed re infecta discesserunt: cum enim in his casibus ad novam electionem accedendum sit, res integra adhuc censeri debet. Quin imò, cum electionem, postulationem promulgando, compromissarij functi sint officio suo, ideo ad alium electionis tractatum procedere non possunt, sine nova commissione. In quo differunt electores compromissarij, quippe qui non proprio iure eligunt, ab electoribus ordinariis: hi enim cum facultatem eligendi stabilem, & veluti habituatam habeant, etsi electionem peregerint, quæ caduca sit, aut fiat, dummodo priuationem non contraxerint, ad aliam electionem procedere possunt, ac debent, vti constat ex c. officij 38. hoc tit. Simile discrimen est inter Iudicem ordinarium, & delegatum, quòd ille si malè pronunciauit, siue sententiam dixit, quæ ipso iure irrita est, v. g. die feriato, eam corrigere possit, aliter pronunciando, non item delegatus. Is enim cum iurisdictionem quasi momentaneam habeat, postquam semel pronunciauit, siue bene, siue malè, functus est officio suo; & ulterius non potest pronunciare, l. si vt proponis 4. vbi DD. communiter, C. Quomodo & quando & c. latè Felinus in c. ex literis n. 1. de offic. Iudicis delegati.

8. **Q**UÆSTIO est: Num etiam vnus, vel minor pars Capitularium, alijs pluribus repugnantibus, siue non consentientibus compromissum reuocare possint, si res integra sit? Ita affirmat Innoc. hic n. 5. Ioan. Andr. n. 37. Quia sicuti vno solo repugnante compromissum fieri non potest, sicuti suprà dixi not. 3. ex hoc ver. *singulis*, & ver. *unanimitè de consensu totius Capituli*, ita nec executioni mandari vno contradicente, si res integra sit, seu negotium necdum coeptum. Sed contrarium placet, quòd docuit hic Abb. n. 16. quòd compromissum, posteaquam legitime decretum est, mutari aut reuocari

non possit, nisi ex maioris partis Capituli consensu: Quia *mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum*, reg. 33. in 6. Cederet autem in detrimentum Capituli, si quòd ab eis vnanimi consensu constitutum fuit, aliquis postea contra aliorum voluntatem retractare vellet, præterquam si ostendat compromissum ecclesie noxium esse, vt id meritò propter publicam auctoritatem retractari debeat. Alioquin verò etiam publicè interest, vt quòd à maiore parte Capituli decretum fuit, ratum maneat, c. 1. de his quæ fiunt à maiore parte Capituli.

NOTANDVM VIII. Non eadem scientia, rerumque peritia & c. ad quamlibet regendam ecclesiam requiritur, sed maior, vbi hæretici grassantur, seu ob alias causas & circumstantias, oportet Prælatum esse eximie doctum, industrium, aut vitæ probitate conspicuum. Ita sumitur ex hoc c. in fine, & c. scriptum 40. prope finem, ver. tanto prælato, & c. ecclesia 57. hoc tit. vbi id annotauit Abb. n. 4. vbi ait, quòd *scientia requiritur in Prælato secundum qualitatem ecclesie.*

CAPITVLVM XXXI

Cum Ecclesia.

PARAPHRASIS.

Cum ecclesia Vulterrana, decrecente Canonico numero, debito destitueretur seruitio, Episcopus quosdam de nouo legit, atque instituit: sed eos Canonici recipere noluerunt, quòd talis electio in ipsorum præiudicium tenderet. Eapropter Episcopus querelam detulit ad Innocent. III. qui causam istam Episcopo Florentino commisit: coram quo comparens idem Episcopus Vulterranus, duos articulos proposuit: Vnus erat, vt ab iniuria sibi à Canonicis illata defenderetur: Alter, vt ius electionis sibi liberum adiudicaretur. De his articulis postea consultus Papa Innocentius, respondit: Quoad primum articulum, Canonicos absoluedos esse ab impetitione Episcopi: quia nemo